

Aan : de woordvoerders Veiligheid & Justitie van de Tweede Kamer
t.b.v. : AO Gevangeniswezen 30 maart 2016
van : J. Tichelaar, namens het Samenwerkingsverband Noord-Nederland en de burgemeesters van de gemeenten Groningen, Noordenveld en Vlagtwedde
datum : 25 maart 2016
betreft : Capaciteitsontwikkelingen DJI - Mogelijke sluiting gevangenissen Groningen & Drenthe

Gevraagde inzet van de Tweede Kamer

Wij vragen u om bij staatssecretaris Dijkhoff er op aan te dringen dat:

- 1. Nader onderzocht wordt of sluiting van gevangenissen (op deze schaal) noodzakelijk is.**
- 2. Taakstellingen bij DJI niet onevenredig neerslaan en zo mogelijk provincies met een kwetsbare arbeidsmarkt worden ontzien.**
- 3. De regering zich houdt aan eerdere toezeggingen en beloften.**
- 4. Er geen onomkeerbare besluiten worden genomen, voordat duidelijk is wat de regionale werkgelegenheidseffecten zijn.**

Aanleiding

Minister Van der Steur heeft op 21 maart 2016 (TK 24 587 nr. 634) bekend gemaakt dat de ramingen volgens het Prognosemodel Justitiële ketens (PMJ) aanleiding geven om opnieuw maatregelen te treffen. Bij ongewijzigd beleid zal in 2021 een capaciteitoverschot ontstaan van ongeveer 3.000 plaatsen in het gevangeniswezen/vreemdelingenbewaring en bijna 300 in de jeugdinrichtingen. De Minister vraagt de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) daarom met een plan te komen. Dit plan moet in concept voor de zomer gereed zijn.

Het voornemen van het ministerie zou echter zijn om onder meer in 2021 de gevangenis in Ter Apel en één van de twee gevangenissen in Veenhuizen te sluiten. Daarnaast zou per 2018 de subsidie aan Stichting Het Poortje Jeugdinrichtingen worden stopgezet, waardoor sluiting van Justitiële Jeugdinrichting (JJI) Juvaïd in Veenhuizen onontkoombaar is.

Beleid m.b.t. PI's

DJI heeft al veelvuldig te maken gehad met doelmatigheidskortingen. Hierdoor is de laatste jaren veel bezuinigd op personeel en op regimes. Ook het voornemen voor de komende reorganisatie is mede ingegeven door bezuinigingsdoelstellingen.

Daarnaast blijkt er de afgelopen tien jaar telkens weer sprake van een afnemende capaciteitsbehoefte.

Het beleid is er op gericht om uit sociaal oogpunt en uit oogpunt van re-integratie (ketenaanpak) gedetineerden vooral in de eigen omgeving te detineren. Daardoor is er een beweging om meer celcapaciteit in de Randstad te realiseren en minder in bijvoorbeeld Noord-Nederland.

Gevolgen in Noord-Nederland

De afgelopen 10 jaar is er al veel detentiecapaciteit en zijn er veel banen bij DJI in Noord-Nederland verdwenen (zie tabel 1).

In de voorgaande bezuinigingsronde (Masterplan DJI 2013-2018) was de toenmalige staatssecretaris Teeven van plan alle PI's in Noord-Nederland te sluiten. Hij is hier op teruggekomen, onder andere vanwege de gevolgen voor de regionale arbeidsmarkt (TK 24 587 nr. 535).

De nu voorgenomen sluiting van PI Ter Apel, halvering van PI Veenhuizen en sluiting JJI Juvaïd zouden opnieuw grote gevolgen voor de werkgelegenheid hebben in Noord-Nederland:

- **Het verlies aan directe werkgelegenheid bij de PI's Ter Apel, Veenhuizen en Juvaïd zelf is ruim 600 arbeidsplaatsen.**
- **Daarnaast zal er sprake zijn van verlies aan direct gekoppelde werkgelegenheid bij het Shared Service Center Noordoost, de Dienst Vervoer & Ondersteuning en Het Poortje in Groningen. Naar schatting zeker 200 banen, maar mogelijk meer.**

Hiermee lijken de gevolgen onevenredig zwaar neer te slaan in Noord-Nederland: Volgens inschatting van de vakbonden zouden er met de nieuwste plannen 2400 banen verdwijnen (excl. Jeugdinstellingen), hiervan verdwijnt ruim 20% in Noord-Nederland. Dit terwijl de capaciteit in onze regio al veel geringer is dan in bijvoorbeeld de Randstad. In Noord-Nederland bevinden zich 3 van de 28 PI's, met 4 van de in totaal 34 locaties.

Toezeggingen

De realisatie van PI Ter Apel is juist bedoeld geweest als compensatie voor het wegvallen van andere werkgelegenheid in de regio.

Na de maatregelen vanuit het Masterplan DJI 2013-2018, bleek al in maart 2014 opnieuw sprake van overcapaciteit. Staatssecretaris Teeven heeft toen aangegeven niet opnieuw instellingen te willen sluiten, maar te willen kijken naar andere maatregelen (TK 24 587 nr. 585 en <http://www.nu.nl/politiek/3737327/teeven-houdt-rekening-met-extra-bezuiniging-gevangenissen.html>).

Ten aanzien van PI Veenhuizen heeft staatssecretaris Teeven toegezegd dat deze - ook op lange termijn - niet gesloten zal worden (<http://nos.nl/video/2014769-teeven-veenhuizen-blijft-open.html>).

Op grond van de motie De Vries c.s. TK 31490 nr. 126 dient de regering zich in te spannen om bij afslanking van overheidsdiensten te zorgen dat de provincies Friesland, Drenthe, Limburg en Zeeland niet meer werkgelegenheid verliezen dan gemiddeld. Eerder heeft uw Kamer moties met soortgelijke strekking aangenomen, ook voor krimpgebieden.

Minister Blok van Wonen en Rijksdienst coördineert daartoe de regionale werkgelegenheidseffecten van de reorganisatie Rijksdienst. Hij heeft onlangs nog gerapporteerd over de herziene vooruitzichten tot 2020 (Actualisering Masterplannen, TK 31490 nr. 195 en 197). Hij gaf daarbij aan, geen reden te zien tot bijsturing. Hierin zijn echter de nu voorgenomen ontwikkelingen bij DJI niet meegenomen.

Bijlage

Feiten en cijfers PI's Noord-Nederland

Tabel 1. Gesloten locaties van DJI in Noord-Nederland, afgelopen 10 jaar

Locatie	capaciteit	Jaar sluiting	Banen
Blokhuispoort Leeuwarden	160	2006	130
Huis van Bewaring Groningen	110	2006	80
Oude Gracht Veenhuizen	94	2008/2009	60
Rode Pannen Veenhuizen	34	2009	20
De Grittenborgh Hogeveen	280	2014	200
Groot Bankenbosch Veenhuizen	272	2014	120
Fleddervoort Veenhuizen	24	2014	0
Totaal	986		610

Tabel 2. Huidige locaties DJI in Noord-Nederland

Locatie		Werkgelegenheid (banen)
PI Ter Apel	O.a. Vreemdelingen in Strafrecht	278
PI Veenhuizen	Esserheem	220
	Norgerhaven: sinds 1-9-2015 opvang gevangenen uit Noorwegen Voor 3 jaar, daarna mogelijk verlenging.	239
JJI Juvaïd Veenhuizen	Particuliere JJI. Onderdeel van Het Poortje Groningen (tot. 370 arbeidsplaatsen)	115
PI Leeuwarden		227

Aan de PI's gerelateerde organisaties zijn het **Shared Service Center Noordoost** in Veenhuizen (ondersteunende diensten) met ca.150 arbeidsplaatsen.

Verder bevinden zich in Assen het hoofdkantoor en het opleidingscentrum van de **Dienst Vervoer & Ondersteuning** (vervoer en beveiliging). Deze dienst heeft ca. 130 arbeidsplaatsen. In Oosterwolde en Ter Apel zitten dependances van DVO.

Ter Apel

Ter Apel (een regio met een krimppogave) heeft in de negentiger jaren forse economische klappen opgelopen door het wegvallen van de spellenfabriek MB en de sluiting van het NAVO depot. Breed maatschappelijk en politiek is hier destijds tegen geageerd met een dringend verzoek om vervangende werkgelegenheid. Als compensatie is door het rijk hier invulling aangegeven door de realisatie van een verwijdercentrum en een PI justitieel complex.

Op dit moment is Ter Apel VRIS-specialist (Vreemdelingen in Strafrecht), het is de enige inrichting die VRIS herbergt.

De PI fungeert als opleidingsplek: uitkeringsgerechtigden uit de gemeenten Vlagtwedde en Emmen worden hier opgeleid tot beveiligers.

Veenhuizen

Veenhuizen is een unieke locatie, met een lange en duidelijk zichtbare geschiedenis als gevangenisdorp. De cultuurhistorische waarde van het dorp en de gebouwen is zo groot, dat het dorp op de nominatie staat om op de Werelderfgoedlijst van UNESCO te worden geplaatst (Kolonien van Weldadigheid). Het huidige PI-cluster houdt deze geschiedenis levend en is essentieel voor de kandidatuur als werelderfgoed. Er zijn miljoenen geïnvesteerd en dit heeft geleid tot nieuwe economische ontwikkelingen. Bij sluiting van de gevangenissen gaan al deze inspanningen verloren.

In Norgerhaven worden momenteel gevangenen uit Noorwegen opgevangen. Dit is tijdelijk, maar toenmalig staatssecretaris Teeven heeft de harde toezegging gedaan, dat PI Veenhuizen open blijft, ook nadat de Noren vertrokken zijn.

JJI Juvaïd

Het is een particuliere instelling, onderdeel van Stichting Jeugdinstellingen Het Poortje in Groningen. Bij Juvaïd worden jongeren tussen 12 en 23 jaar geplaatst voor voorlopige hechtenis, jeugddetentie en PIJ. Juvaïd bedient hierbij de 3 noordelijke provincies en een deel van Overijssel. Als de voorgenomen sluitingen voortgang vinden, zijn er voor jongeren alleen nog detentiemogelijkheden op grote afstand.

Juvaïd is de enige JJI die qua locatie gekoppeld is aan een PI (Norgerhaven). Dit biedt voordelen wat betreft samenwerking, financiën en logistiek.